

א) [סוטה לז,ג] ג' לקמן טז: ג' מדות פ"ג מ"א: (ד) שם ומנחת אדם: (ה) לקמן טז: (ו) חגיגה יב,ו. (ז) ש"ך למתני' לקמן דף טז: ועיי' בשנויי גוסי' אהר א' ואהר י'.

הגהות הב"ח

א) גב' נמלא פורה על אמה יסוד ועל אמה סובב: (ג) שם ומפול מלכן. י"ב ועיי' בסוטה דף מה ע"א: (ד) רש"י ד"ה וחסר ומנאל כ"ו ומשיבו וכו' יסוד הק"י ומינות זולת אמה על סובב נמלק:

שנויי נוסחאות

א) כש"מ ובי"ש טקף נטל את הראש והקוף בית מליקתו למבחה. ובתה"י ל"מ נטל זה, ואפשע שהקופים קרות לש"י: ב) מדבחה מקום קרות (שס"ב): כ"ח וקי' ורי"ב. [כ"ד וילג' אהל כש"מ מקום דמים. והוא נעוה כי איתו בשמ"י: ג] כשתה"י וד"ו וכנדה. ולפניו ע"פ כ"ח ע"י"ש: ד) תיבת מקום נמלק (ש"ס ובתה"י: ט) ח"ל שהוא ל' קטנות וסיד וזפת וקניית (כתה"י: י) מינות וכי תימא כונת תורה מש"כ בזה: יא) כ"ו ודוד סובב (בתה"י וב"ש: יב) כשתה"י טקף וגברו אמה: יג) קטנות וסיד וזפת וקניית (כתה"י: יד) מינות וכי תימא לתל כשתה"י ודב"ה, וכו"מ מנש"י (בע"פ: יז) וצ"ק מניה כלפניו: יח) מרמה כ"ו מקוף מחובר לז"ל (ש"ס: יט) וע"י אהל וע"י מקש"י: יא) נוסף הוא על (כתה"י: יב) אמה (ש"ס: יג) ז"ל המזבח (בתה"י ורי"ב: יד) כ"ח טקף ויכור מקום המקורש לדמים. מי היסוד היה בכל המזבח אך הדמים אין ניתנין רק בחלקו של בנימין. הק"י (ש"ס וב"ש: טז) דהנה (כ"י): טז) ז"ל רביעי (ש"ס: יז) ל"ב וצד"ה מערב ל"ב אבל (בתה"י ורי"ב: יח) ז"ל לקמן (ש"ס: יט) ל"ל ופז"ר (ש"ס: כ) ז"ל יסוד (ש"ס: כא) ז"ל וקשיא לרב דאמר בבבין כלומר שברוח דרומית וברוח מזרח לא היה שם יסוד בני והבא משמע שיהיה שם יסוד בני. והק"י ומ"ד' אהל (ש"ס וב"ש: כב) ז"ל הוא כשב (כתה"י: כג) ז"ל הפנימה שבגדו הבליטה (ש"ס: כד) מינת בה נמלק (ש"ס ובתה"י: כז) ז"ל ומלאו (ש"ס: כח) ז"ל אבר ניתנין (ש"ס: כט) ז"ל האבנים אמה והיסוד כולל אמה ז"ל סביב. הק"י ומ"ד' וחודר ומביא כ"ו (כ"י, וכ"י) וכ"י כ"כ"ו (ש"ס: לב) וכו"ה כתי"מ וק' ור' ז': ל) הדם ליסוד מולא קתני כ"ו לז"ל (שס"ב). ז"ל הדם קרי ליה יסוד (כ"י): לא) דלא היא אורבע קירות כחטאת משום דטעונה יסוד הא חשבתינן ליה יסוד לענין דמים (י"ש ורי"ב). ע"י: מ"ז: לב) העוף ועולה העוף אין דמו בכלל ועוד דלא היה בו שריים כיון דבעי מוציו ועוד דבמתני' (ש"ס: לג) ק"ל היינו דקא בבחנה דתביב קריא (ש"ס: לד) ז"ל דכיון (כ"י): לה) ז"ל אם כן חול הוא לענין קדושת מזבח ומשני כ"ו (ש"ס: לו) דכתיב (ל') דמתויה לרב דתתיב לז"ל (ג"ל): (כ"י) ח"ל לחות כמו הרב (ש"ס: כ"ז):

איזהו מקומן פרק חמישי זבחים

חופף. כמו נזיר חופף ומפספס (שבת דף טז:) דפרוטי"ר דגרנטו"ר זלע"ו כאלס המחשב ודואג: ומנדי"ו. זשמי סימנין ולא כחטאת שהיא בסימן אחד ולקמן יליף לה צפרק קדשי קדשים (דף טז:): ומנלא מדמה י"ו. (ומקיף מחצר כמו אין מקיפין שמי חביות (ב"ב דף טז:): דוחק בית מליקתו לקיר והוא מתמלה ע"י דוחקו צקיר. ולקמן [סד:] אמרינן שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמלא כשהוא מולקה בצאור היא נמלקת והדס נופל לארץ לאיצוד וא"ת נופל י"א על הסובב שהרי למעלה היא נעשית הא קתני התס עשאה למטה מרגליו ולאפילו אמה אחת כשרה ללא קפיד אלא למעלה מן החוטו כן פירש צקונטרס ונראה שלא היה כתוב צהר צרייתא שירי הדס היה שופך ליסוד גדלל מדקדק צקונטרס אלא מהא שהדס הולך לאיצוד וקשה דלס כן הוה ליה לאקשו"י ממתני' דקדשי קדשי' (שס טד:) דמתן צה ל' לקרן דרומית מזרחית היה מולק ראשה כ"ו וצרוכ ספרים גורסין כאן שירי הדס היה שופך ליסוד [ג] ומפרש ה"ר חיים דודאי גרס"י ליה ומכאן זה פריך דעל כרחין לאותו קרן שמולק שם היה שופך שירי הדס [ג] קרי לה יסוד גדלל קתני שהיה הולך לקרן דרומית מערבית שהיה צו יסוד לשפוך שירים ועוד דלקמן פ' קדשי קדשים (גס זה שס.) מפרש שעושה אותה צאוחו קרן לפי שהוא קרוכ לצית הדשן ויכול לזרוק משם ומורה ונולה ואס היה זקוק לילך לקרן אחר לשפוך שירים מה היה מרויח כיון שהיה צריך לחזור ואין לומר דלאחר זריקת מוראה ונולה היה הולך לשפוך שירים דלס היה מאחר כל כך היה דס כלה אלא על כרחין צקונתו היה שופך ליסוד ולכן פריך ואי אמרת לא היה לה יסוד צאור"ל צעלמא קעביד ומשני אומר כן התנו אור"ל דבנימין ועשו כמיין בליטה ועל אותה בליטה היה שופך שירים ומיהו קשה דאי חשיב יסוד לענין שאר דמים נמי יחשב יסוד וי"ל דלא חשיב יסוד אלא לענין דמים הניתנין למעלה מחוטו הסיקרא אבל לענין דמים הניתנין למטה אי מכשרת ליה להוהא קרן זימנין דלתי למיתב תחת אותה בליטה ונמלא נותן תחת היסוד אבל דמים העליונים לעולם הם למעלה מן הצליטה ומיהו קשה דלס כן היכי ממעט הכא עולה דלא [ג] הוה ארבע קירות כחטאת משום דטעונה יסוד לענין דמים העליונים ונראה לרבינו תם דלא גרסינן שירי הדס היה שופך ליסוד דשופך משמע מן הכלי גדלל מני מתמלה ליסוד דקתני גזי חטאת העוף [ג] ועוד דבמתני' דלקמן פרק קדשי קדשים (דף טד:) קתני כחטאת העוף שירי הדס ובעולת העוף לא מני משמע דלית ליה שירים והא דמרבנין לעיל שירים בכל הקרנות היינו [ג] לזב מעולת העוף וכיון [ג] דנעשית מצוהו מה לנו במה שהדס נופל אחר כך לארץ והולך לאיצוד דכל דמים נמי לאחר שנשפכו ליסוד הולכין לאיצוד אחרי כן ועוד כשמתוך כך התנו אור"ל ופירש צקונטרס שהיה עושה כמיין בליטה צקונטרס לקבל דמים היה לו להש"ס לפרש זה ונראה לר"ת דפריך ממליקה ע"מא דבעי בראשו של מזבח דומיא דהקטרה כדלקמן ואי עביד ליה צאור דיהודה אס כן [ג] אינה עולה לקדשי מזבח ומשני דאור"ל דבנימין וקדיש האורי צקדושת מזבח ואף על גב דהקטרה צאור אי אפשר לא חייש אלא צה"ל דליהו קדושת מזבח ומיהו למאן דאמר [לקמן דף טז:] אין עושין מערכה על גבי סובב נראה דמליקה נמי לא מהניא התס אף על גב דקדוש צקדושת מזבח והכא איירי למאן דאמר עושין מערכה על גבי סובב: ר"ב אמר בבב"י. אף על גב דלמטה לא הו רבוע למעלה במקום המערכה הו רבוע וקשה ק"ת לישנא דמתני' [ג] לרב דמתן במסכת יומא (דף טז.) דלרעוה יואלה מחלקו של יהודה ונכנסק לחלקו של בנימין ובה מזבח בני משמע שהיה צה מצנין: מפולמ"ת. [ג] כגון דגים מפולמין פרוק אין לרין (ב"ב טד:):

נד.

וא"י אמרת לא היה לו יסוד באור"ל בעלמא קעביד. בתמיה דלקמן (דף טד:) אמר"י שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמלא כשהוא מולקה בצאור היא נמלקת והדס נופל לארץ לאיצוד ואס תאמר נופל הוא על הסובב שהרי למעלה היא נעשית הא קתני התס עשאה למטה מרגליו ולאפילו אמה אחת כשרה ללא קפיד אלא למעלה מן החוטו כן פירש צקונטרס ונראה שלא היה כתוב צהר צרייתא שירי הדס היה שופך ליסוד גדלל מדקדק צקונטרס אלא מהא שהדס הולך לאיצוד וקשה דלס כן הוה ליה לאקשו"י ממתני' דקדשי קדשי' (שס טד:) דמתן צה ל' לקרן דרומית מזרחית היה מולק ראשה כ"ו וצרוכ ספרים גורסין כאן שירי הדס היה שופך ליסוד [ג] ומפרש ה"ר חיים דודאי גרס"י ליה ומכאן זה פריך דעל כרחין לאותו קרן שמולק שם היה שופך שירי הדס [ג] קרי לה יסוד גדלל קתני שהיה הולך לקרן דרומית מערבית שהיה צו יסוד לשפוך שירים ועוד דלקמן פ' קדשי קדשים (גס זה שס.) מפרש שעושה אותה צאוחו קרן לפי שהוא קרוכ לצית הדשן ויכול לזרוק משם ומורה ונולה ואס היה זקוק לילך לקרן אחר לשפוך שירים מה היה מרויח כיון שהיה צריך לחזור ואין לומר דלאחר זריקת מוראה ונולה היה הולך לשפוך שירים דלס היה מאחר כל כך היה דס כלה אלא על כרחין צקונתו היה שופך ליסוד ולכן פריך ואי אמרת לא היה לה יסוד צאור"ל צעלמא קעביד ומשני אומר כן התנו אור"ל דבנימין ועשו כמיין בליטה ועל אותה בליטה היה שופך שירים ומיהו קשה דאי חשיב יסוד לענין שאר דמים נמי יחשב יסוד וי"ל דלא חשיב יסוד אלא לענין דמים הניתנין למעלה מחוטו הסיקרא אבל לענין דמים הניתנין למטה אי מכשרת ליה להוהא קרן זימנין דלתי למיתב תחת אותה בליטה ונמלא נותן תחת היסוד אבל דמים העליונים לעולם הם למעלה מן הצליטה ומיהו קשה דלס כן היכי ממעט הכא עולה דלא [ג] הוה ארבע קירות כחטאת משום דטעונה יסוד לענין דמים העליונים ונראה לרבינו תם דלא גרסינן שירי הדס היה שופך ליסוד דשופך משמע מן הכלי גדלל מני מתמלה ליסוד דקתני גזי חטאת העוף [ג] ועוד דבמתני' דלקמן פרק קדשי קדשים (דף טד:) קתני כחטאת העוף שירי הדס ובעולת העוף לא מני משמע דלית ליה שירים והא דמרבנין לעיל שירים בכל הקרנות היינו [ג] לזב מעולת העוף וכיון [ג] דנעשית מצוהו מה לנו במה שהדס נופל אחר כך לארץ והולך לאיצוד דכל דמים נמי לאחר שנשפכו ליסוד הולכין לאיצוד אחרי כן ועוד כשמתוך כך התנו אור"ל ופירש צקונטרס שהיה עושה כמיין בליטה צקונטרס לקבל דמים היה לו להש"ס לפרש זה ונראה לר"ת דפריך ממליקה ע"מא דבעי בראשו של מזבח דומיא דהקטרה כדלקמן ואי עביד ליה צאור דיהודה אס כן [ג] אינה עולה לקדשי מזבח ומשני דאור"ל דבנימין וקדיש האורי צקדושת מזבח ואף על גב דהקטרה צאור אי אפשר לא חייש אלא צה"ל דליהו קדושת מזבח ומיהו למאן דאמר [לקמן דף טז:] אין עושין מערכה על גבי סובב נראה דמליקה נמי לא מהניא התס אף על גב דקדוש צקדושת מזבח והכא איירי למאן דאמר עושין מערכה על גבי סובב: ר"ב אמר בבב"י. אף על גב דלמטה לא הו רבוע למעלה במקום המערכה הו רבוע וקשה ק"ת לישנא דמתני' [ג] לרב דמתן במסכת יומא (דף טז.) דלרעוה יואלה מחלקו של יהודה ונכנסק לחלקו של בנימין ובה מזבח בני משמע שהיה צה מצנין: מפולמ"ת. [ג] כגון דגים מפולמין פרוק אין לרין (ב"ב טד:):

קדשים (דף טז:) דרמינן מתינתין אהדדי דמתן חדל כבש היה לרומנו של מזבח אורכ ל"ב [גמדות פ"ג מ"ג] והמזבח ל"ב אורכ הרי אורכ המזבח והכבש ס"ד וכי מני ליה אהדדי תנן הכבש והמזבח ס"ז [גס פ"ה מ"ג] [ה] והא שתיין וארבע הו תפסין צקרקע העזרה והתס לגבי תפיסת הקרקע קח מני להו ומשנינן נמלא שראש הכבש פורח ועולה על שתי אמות של כניסת היסוד וסובב ונמלא שמי אמות העליונות ונלעות זל"ב של מזבח. מדקתני פורח על אמה של יסוד מכלל דאיכא כניסת היסוד [ג] לדרוס קשיא [ג] לרב דאמר דאוכל צמורה אמה אחת וצדרוס אמה אחת דקתני ותו לא צבנין קאמר והכבש [ג] צדרוס הוא ויש תחתיו כניסת יסוד המזבח: אימא כנגד אמה יסוד. כנגד מקום שהכניסה ראויה להיות ולא שהיתה שם ומיהו שמי אמות נלעות לתוך ל"ב של מזבח שהיה נכנס לתוך הפנימי [ג] שכנגד בליטה שהיסוד החמיל בה [ד] לאכול בה צדרוס אמה אחת: מלכן. הוא דפוס מרובע עשוי מארבע קרשים וכל אחת ארוכה ל"ב כעין אנשטר"א שעושין לכיירים ורוחב הקרש אמה והוא גובהו של מלכן ממלאו [ה] אבנים וסיד וזפת וקוניא עד שמשווהו לגובה המלכן: מפולמוס. לחות: קוניא. ניתוך [ג] אבר כעין שעושין ללפיו כלי חרס שקורין פולמי"ר: וממחה. אישפרידי"ר זלע"ו. ושופך בתוך המלכן על אבנים [ג] ונדבקים יחד על ידי אלו חה היסוד הראשון שנינו צו עלה אמה: וחזור ומציא כו'. ומושיבו על זה וממלאו מנאלת [ג] כניסת אמה זה [ג] יסוד זולת אמה זה סובב: וחזור ומציא כו'. וחו סובב על זה היה כהן מהלך כדמפרש ואזיל שהמלכן השלישי שהושיבו על זה קרר ממנו שמי אמות על שמי אמות נמלא האמצעי זולת מתחת העליון אמה בכל זד: מקום המערכה. כלומר ראש המזבח: וחזור ומציא מלכן של אמה כו'. ומושיבו צוית המזבח מלמעלה. קתני מיהא מלכן התחמון של ל"ב על ל"ב אלמא יסוד זולת צו מד' רוחמויו:

דג"ח

עין משפט נר מצוה

לו א מ"י פרוק ו' מהלכות מע"ק הלכה כ: לח ב מ"י פ"צ מהלכות בית המדרש הלכה י: ג א מ"י שם הלכה ה: ד מ"י שם הלכה טו:

תורה אור השלם

1. לבנימין אמר ידיר ודחה ישכן לבטח עליו חפץ עליו כל היום ובין בחפץ שבין דברים לג, יב

מוסף רש"י

חופף. כלשם המתחכן ממתן שאינו משני תאומו (יח"א יב.). אלס הנלעזר חופף ומתחכן צבנדי, לזון שפשוף, כמו מזר חופף ומפספס (מ"גיה כו.) ארשפויכן להקב"ה. שהיה הארון נתון מחלקו (שם וי"ט). צניות קדשי הקדשים בניו מחלקו (סוטה יז.) ממול ערפה. ערפה גובה הרגל, מול ערפה למטה לזד האגפים, מול הרגלה את העורף: ומבדיל. צניו סימנין כדליף כהל על שמועין (לקטו טז:) בנמצא פורה כו'. ומנע לנאש המונח (לקטו טז:) מפולמוס. לשון תחלום (תנ"ג יב.):

לעיו רש"י

דפרוטי"ר דגרנטו"ר דפרוטי"ר דיגנטי"ר. לשפוף לחטט. אנשטר"א אישטר"א. מוקד. כיריים. פולמי"ר פלומי"ר. לכסות, למשוח בעופרת. אישפרידי"ר דישטפרידי"ר. לערבב (בבול):